

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΡΤΑΛΗΣ

Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών και μέλος της ευρωπαϊκής επιτροπής για την κλιματική αλλαγή τονίζει ότι το Ουκρανικό δυσχεραίνει τον στόχο για μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, ενώ για την επαναφορά του λιγνίτη λόγω έκτακτων συνθηκών λέει ότι «έχει λογική ως προσωρινό μέτρο»

«Ο πόλεμος δεν είναι άλλοθι υπέρ των ορυκτών καυσίμων»

ΣΤΗ ΜΑΧΗ ΤΡΑΤΣ

Ο πόλεμος στην Ουκρανία δεν μπορεί να λειτουργήσει «ως ένα διαρκές άλλοθι υπέρ των ορυκτών καυσίμων». Αυτό επισφαιρίζει μιλώντας στο «Βήμα» ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών **Κώστας Καρτάλης**, ο οποίος προσφάτως επελέγη ως μέλος του European Scientific Advisory Board on Climate Change, της ανεξάρτητης επιτροπής που παρέχει την επιστημονική της γνώμη προς την Κομισιόν και τα υπόλοιπα όργανα της Ευρωπαϊκής Ενωσης, σχετικά με τα μέτρα, τους κλιματικούς στόχους και τη συνοχή τους με την ευρωπαϊκή νομοθεσία. Σίμφωνα με τον ίδιο, οι συνθήκες που διαμορφώθηκαν λόγω του πολέμου, δυσχεραίνουν την ήδη δύσκολη εφαρμογή των μέτρων που θα οδηγούσαν στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα κατά 55% το 2030. Όπως υποστηρίζει, η ΕΕ χρειάζεται να περιορίσει τις επιδοτήσεις των ορυκτών καυσίμων, ενώ θεωρεί ότι δόθηκε λάθος μήνυμα με την ταξινόμηση της πυρηνικής ενέργειας και του φυσικού αερίου ως βιώσιμων μορφών ενέργειας. Όσο για την επαναφορά του λιγνίτη λόγω των έκτακτων συνθηκών που δημιουργεί ο πόλεμος κρίνει ότι «έχει λογική ως προσωρινό μέτρο».

Ο πόλεμος στην Ουκρανία και η ευρωπαϊκή απόφαση για ταχεία απεξάρτηση από το ρωσικό αέριο έφεραν τα πάνω κάτω στις ευρωπαϊκές πολιτικές για το περιβάλλον και την ενέργεια, δίνοντας άφεση αμαρτιών στην ηλεκτροπαραγωγή από άνθρακα αλλά και στην πυρηνική ενέργεια. Θεωρείτε ότι λόγω των συγκυριών, οι κλιματικοί στόχοι μπορεί να μην επιτευχθούν;

«Οι συνθήκες που διαμορφώθηκαν λόγω του πολέμου δυσχεραίνουν την ήδη δύσκολη – λόγω της ενεργειακής κρίσης που είχε τεχνητώς προκύψει πριν από τον πόλεμο – εφαρμογή των μέτρων που θα οδηγούσαν στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα κατά 55% το 2030. Η ΕΕ κρατά τον στόχο ζωντανό δίνοντας βάρος στην εξοικονόμηση ενέργειας και στην ταχύτερη ενσωμάτωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας καθώς κατά αυτόν τον τρό-

πο υποστηρίζει και το διπλό στοιχείμα “ενεργειακή αυτονομία και πράσινη μετάβαση”. Όμως χρειάζεται να περιορίσει τις επιδοτήσεις των ορυκτών καυσίμων, ενώ δόθηκε λάθος μήνυμα με την ταξινόμηση της πυρηνικής ενέργειας και του φυσικού αερίου ως βιώσιμων μορφών ενέργειας».

Στην Ελλάδα δεν έχουμε πυρηνικά, αλλά έχουμε λιγνίτες οι οποίοι ξαναμπναιούν στη δημόσια συζήτηση ως αναγκαίοι για ενεργειακή επάρκεια της χώρας, όπως και οι εξορύξεις υδρογονανθράκων. Κινούμεστε προς τη σωστή κατεύθυνση;

«Η χώρα είχε ορθά αποφασίσει την επιτάχυνση της απολιγνιτοποίησης και τη στροφή σε ένα καθαρότερο μείγμα ενέργειας. Κατά αυτόν τον τρόπο μείωνε και τις υπέρλογες δαπάνες για την αγορά δικαιωμάτων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (μόνο για το διάστημα 2015-2019 είχε δαπανηθεί περίπου 1 δισ. ευρώ για την αγορά δικαιωμάτων). Η επαναφορά του λιγνίτη λόγω των προβλημάτων στο σύστημα ενέργειας που προκαλεί ο πόλεμος έχει λογική ως προσωρινό μέτρο. Η χώρα έχει κάθε συμφέρον, αλλά και υποχρέωση, να διατηρήσει την πορεία προς μια οικονομία ισοδύναμου μηδενικού άνθρακα. Σε αυτή την πορεία είναι προφανές ότι και οι υδρογονάνθρακες έχουν ημερομηνία λήξης, την προβλέπει άλλωστε το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, αν και κατά τη γνώμη μου η ημερομηνία αυτή θα έπρεπε να μετακινηθεί κατά μία δεκαετία νωρίτερα».

Πρόσφατα ανακοινώθηκε η έκθεση της Διεθνούς Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή στην οποία εκφράζεται ιδιαίτερα προβληματισμός για την αύξηση της θερμοκρασίας και καλείται η διεθνής κοινότητα να μειώσει άμεσα τις εκπομπές άνθρακα. Είναι ο στόχος επιβεβλημένος με την κατάσταση που έχει δημιουργηθεί με τη Ρωσία;

«Πρόκειται για μια απόλυτα έγκυρη επιστημονική έκθεση που δίνει τον τόνο της εξαιρετικά επείγουσας κατάστασης, ότι

δηλαδή για να περιορισθεί η αύξηση της θερμοκρασίας κάτω από τον 1,5 βαθμό Κελσίου, απεργέλιτη προϋπόθεση είναι να σταματήσει η αύξηση των εκπομπών άνθρακα το 2025 και στη συνέχεια οι εκπομπές να μειωθούν δραστικά ώστε να είναι (ισοδύναμα - net) μηδενικές το 2050. Με άλλα λόγια, όσο ταχύτερα μακριά από τον άνθρακα, τόσο καλύτερα. Όμως δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και η αβεβαιότητα που έχει προκύψει σε πολλές χώρες, είτε λόγω της ενεργειακής τους εξάρτησης από τη Ρωσία ή από το πόσο εύαλότες μπορεί να καταστούν σε συνθήκες πολέμου, τις στρέφουν και πάλι στον άνθρακα. Ο πόλεμος ουσιαστικά αποκάλυψε πόσο βλαπτική ήταν η καθυστερημένη ενσωμάτωση των ΑΠΕ στην παραγωγή ενέργειας. Το λάθος αυτό δεν μπορεί να επαναληφθεί, ούτε ο πόλεμος μπορεί να λειτουργήσει ως ένα διαρκές άλλοθι υπέρ των ορυκτών καυσίμων. Προτεραιότητα για όλες τις χώρες της ΕΕ, και όχι μόνο, θα πρέπει να είναι κάθε πολιτική, δράση ή ενέργεια που ενισχύει την εξοικονόμηση ενέργειας και επιταχύνει την ενσωμάτωση των ΑΠΕ».

Μήπως τελικά θα έπρεπε να ξαναδοούμε γενικότερα τη διατήρηση του περιβάλλοντος ως μοχλό ανάπτυξης;

«Στη δική μου ανάλυση, η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος είναι ο μοχλός ανάπτυξης που χρειάζεται η χώρα. Σε ό,τι αφορά στις χρήσεις γης, είναι γνωστό ότι καθορίζουν σε σημαντικό βαθμό και το ισοζύγιο εκπομπών

Η χώρα έχει κάθε συμφέρον, αλλά και υποχρέωση, να διατηρήσει την πορεία προς μια οικονομία ισοδύναμου μηδενικού άνθρακα

«Ο πόλεμος ουσιαστικά αποκάλυψε πόσο βλαπτική ήταν η καθυστερημένη ενσωμάτωση των ΑΠΕ στην παραγωγή ενέργειας» λέει ο Κώστας Καρτάλης

άνθρακα καθώς τα δάση απομακρύνουν διοξείδιο του άνθρακα από την ατμόσφαιρα, λειτουργούν δηλαδή ως «καταβόθρες» (sinks). Οι δασικοί χάρτες, όπως δρομολογήθηκαν δεν προσατεύονται αποτελεσματικά τα δάση, δίνουν λάθος μηνύματα με τις οικιστικές πυκνώσεις που προβλέπουν, ενώ είναι ώρα να προχωρήσουν οι καταδράσεις των τελεσιδικών καταδρασιών κτισμάτων στον αιγιαλό και την παραλία. Θεωρώ σπουδαίο που η χώρα, ήδη από το 1995, καθόρισε και διατηρεί ένα εκτενές δίκτυο προστατευόμενων περιοχών (δίκτυο Natura) που αντιστοιχεί σε 27,3% της χερσαίας ελληνικής επικράτειας. Σκέφτομαι περιοχές φυσικού κάλλους και μπορώ να φανταστώ τι θα τους είχε συμβεί λόγω της πολεοδομικής επέλασης, αν δεν είχαν συμπεριληφθεί στο δίκτυο».

Όσον αφορά τον νέο μηχανισμό συναρμολόγησης αγοράς άνθρακα (CBAM), ο οποίος θα καθορίζει έναν «φόρο άνθρακα» σε εισαγόμενα αγαθά από τρίτες χώρες όπου δεν εφαρμόζονται αυστηροί κλιματικοί κανόνες, υπάρχουν πολλές ενστάσεις και από την ευρωπαϊκή βιομηχανία όσον αφορά την αγορά δικαιωμάτων εκπομπών ρύπων που θα καθούν με την εφαρμογή του νέου μηχανισμού. Υπάρχουν σκέψεις για την προσαρμογή του;

«Προσαρμογές μπορεί να γίνουν, όμως καλό είναι να μη χαθεί η ουσία. Ο μηχανισμός λείπει κάτι που είναι απλό και λογικό. Αν ήταν μάλιστα εφικτό θα έπρεπε να απαγορεύει κιόλας την εισαγωγή τέτοιων αγαθών. Το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής είναι παγκόσμιο. Για να μειωθούν οι εκπομπές άνθρακα στον βαθμό που επισφαιρίζει η επιστημονική κοινότητα, δεν μπορεί να υποστηριχθεί η παραγωγή αγαθών με τη χρήση πρακτικών που επιβαρύνουν την κλιματική αλλαγή. Η πρόσφατη κρίση έδειξε την ανάγκη για την αναδιάρθρωση του παγκόσμιου εμπορίου καθώς οι αλυσίδες εφοδιασμού είναι εξαιρετικά διεσπασμένες και οι κρίσεις δεν προκύπτουν, ακόμα και μακριά από τον τόπο που, είναι δυνατόν να οδηγηθούν σε προβλήματα εφοδιασμού και επάρκειας».